

Ved patronnedsettingen må en bruke et jevnt, langsomt trykk på lastokken og ikke støte denne ned. Videre bør den som lader alltid gå såpass etter den som lager hull at der er 3—4 uladde hull i mellom dem.

En bør gjøre seg til regel å sette tennpatronen ned til sist.

Når skuddet skal gå, bør en fjerne seg 50—100 m, særlig der det er mye stein i jorden.

Etter at skuddet har gått, bør en ikke gå bort til grøften med en gang, men vente til røken har drevet unna, da denne ofte bevirker hodepine.

Skulle der etter en forsager bli stående igjen en ueksplodert patron i jorden, er dette i alminnelighet ikke så farlig, men forsiktighet bør utvises, særlig på steinet mark.

En bør alltid sørge for å ha noen patroner i reserve ved siste sprengning, om det skulle bli forsagere.

Grøftedynamitten kan skjæres med kniv.

For øvrig henvises til «Arbeidsrådets regler for oppbevaring og benyttelse av sprengstoffer» som fåes i bokhandelen.

BRENNTORVPRODUKSJONEN I 1943.

Av direktør Aasulv Løddesøl.

Årets brenntorvdrift ble sterkt preget av den usikkerhet som rådet blant produsentene i vår når det gjaldt omsetningsmulighetene. Ville det i det hele bli mulig å få solgt brenntorv i år etter de erfaringer man hadde fra 1947? Som bekjent ble det høsten 1947 stående igjen atskillig god maskintorv på mange myrer rundt om på Østlandet. Dette medførte store ulemper for produsentene: torven ble endel forringet i verdi og smuldret opp i løpet av vinteren, leveringen ble fordyret og torvstakkene sto dessuten i veien for utlegg av ny torv på tørkefeltene i vår.

Likevel stimulerte statsmyndighetene til igangsettelse av ny brenntorvproduksjon i vår. Det ble således ved stortingsbeslutning av 27. april gitt statsgaranti for inntil 150.000 m³ maskintorv, og avsetningen ble søkt lettet ved at Finansdepartementet pr. 12. mai gikk med på å yte kr. 8,— pr. m³ maskintorv til nedsettelse av forbrukerprisen for den torv som selges til husoppvarming. Disse bestemmelser kom noe sent, men hadde likevel en stimulerende virkning på produksjonen av maskintorv på Østlandet og Jæren. Stikktorvproduksjon for salg ble derimot praktisk talt umuliggjort ved at ikke stikktorven fikk nyte godt av pristilskuddet da prisen for første sort stikktorv — kr. 17,50 pr. m³ — selvsagt ble liggende altfor høyt i forhold til prisen på 1. klasses maskintorv, som p. gr. a. bidraget ble kr. 26,— ÷ kr. 8,—, altså kr. 18,— pr. m³. Alle disse priser gjelder ved salg fra produsent.

Fylkesvis oppgave over brenntorvproduksjonen i 1948.

Fylke	Beregnet normal brenntorvproduksjon, m ³		Samlet brenntorvproduksjon 1948, m ³	+ eller - i forhold til normal produksjon, m ³	Maskintorvproduksjon 1948 m ³	Antall maskintorvanlegg i drift
	I alt	Herav maskintorv				
1	2	3	4	5	6	7
Østfold	—	—	13.800	+ 13.800	13.200	4
Akershus	—	—	1.570	+ 1.570	1.570	2
Hedmark	18.000	18.000	27.200	+ 9.200	27.200	18
Opland	1.500	1.200	3.580	+ 2.080	3.580	2
Buskerud	500	400	3.500	+ 3.000	3.500	1
Vestfold	—	—	4.200	+ 4.200	4.200	2
Telemark	—	—	—	—	—	—
Aust-Agder	—	—	70	+ 70	—	—
Vest-Agder	2.000	—	1.000	÷ 1.000	—	—
Rogaland	150.000	1.000	180.530	+ 30.530	15.530	31
Hordaland	130.000	—	91.000	÷ 39.000	—	—
Sogn og Fjordane	50.000	—	37.500	÷ 12.500	—	—
Møre og Romsdal	165.000	—	132.000	÷ 33.000	—	—
Sør-Trøndelag	245.000	—	245.000	—	—	—
Nord-Trøndelag	55.000	—	57.750	+ 2.750	—	—
Nordland	380.000	—	330.600	÷ 49.400	—	—
Troms	167.000	—	150.300	÷ 16.700	—	—
Finnmark	97.700	—	70.000	÷ 27.700	—	—
I alt for riket ..	1.461.700	20.600	1.349.600	÷ 112.100	68.780	60

Av vesentlige ulemper for brenntorvproduksjonen må nevnes de overmåte vanskelige arbeidsforhold i enkelte bygder. I Opland fylke f. eks. var det flere større maskintorvanlegg som innstilte driften for godt, man var gått trett av vanskelighetene. I Hedmark fylke derimot lå det noe bedre an med arbeidskraft. Også i Rogaland, først og fremst på Jæren, har brenntorvprodusentene klart å skaffe seg arbeidskraft. I sistnevnte fylke konkurrerer jo ikke skogen om arbeidskraften så sterkt som i mange andre fylker, dette er antakelig den viktigste årsak til at det er lettere om folk i torvonna her enn mange andre steder.

Resultatet av årets brenntorvstatistikk, som nettopp foreligger, var imøtesett med en viss spenning. Som nevnt i tidligere redegjørelser om dette spørsmål, fryktet vi et dårlig driftsresultat. Det viser seg nå at det i 1948 er produsert i alt 1.349.600 m³ brenntorv, d.v.s. 112.100 m³ mindre enn såkalt normal produksjon. Utrechnet

i prosent utgjør nedgangen 7,7 %. M. a. o. ble det ikke så verst allikevel. Selvsagt er det for galt at produksjon av innenlandsk brensel går tilbake under en såkalt «brenselkrise». Skal en imidlertid dømme etter all den reklame som for tiden gjøres for importert brensel, får en inntrykk av at noen egentlig brenselkrise er det ikke. Selv forsyningsmyndighetene oppfordrer til kjøp av mest mulig kull og koks for å avlaste lagrene slik at det blir plass for ny import. En kunne fristes til å spørre om det ikke går an å lagre kullene, i motsatt fall gikk det vel an å importere litt mindre. Eller eksisterer det ikke noen valutavanskeligheter når det gjelder import av fast brensel?

For brenntorvprodusentene er leveringsvanskelighetene om høsten nå så store at det avholder folk fra å fortsette produksjonen. Våre forsyningsmyndigheter må ikke i lengden trekke veksler på produsentenes tålmodighet, men regne med at den såkalte «salgsproduksjon» av brenntorv vil gå ytterligere tilbake hvis det ikke kan anvises produsentene leveringssteder allerede på ettersommeren. Her må vi forøvrig opplyse at Tømmer- og Trelastkontoret i Landbruksdepartementet etter evne har hjulpet produsentene med å skaffe avtakere. Det er tildelingen av importert brensel av andre offentlige myndigheter som kompliserer salget av brenntorven.

Vi skal så se litt på årets brenntorvstatistikk, som er utarbeidet av Det norske myrselskap:

I vedstående tabell er det gitt en fylkesvis oppgave over såvel den normale som over årets brenntorvproduksjon. Når det gjelder stikkorvproduksjonen, bygger statistikken delvis på skjønnsmessige oppgaver fra fylkesforsyningsnemndene og delvis på oppgaver fra Myrselskapets distriktskonsulenter. Ved maskintorvvanleggene derimot er det av Myrselskapets konsulenter foretatt oppmåling av den produserte torv ved samtlige anlegg. Dette er gjort av hensyn til kontrollen med utbetaling av statsbidraget til nedsettelse av forbrukerpriser på maskintorven. Samtidig har vi jo fått et godt grunnlag for statistikken når det gjelder denne del av brenntorvproduksjonen.

Vi skal se litt på tallene for de enkelte fylker:

I Østfold fylke, hvor det i normale år ikke er noen brenntorvproduksjon i det hele tatt, ble det i år produsert 13.800 m³ torv, hvorav 13.200 m³ er maskintorv. Heri er medregnet torvbrikettfabrikasjonen ved A/S Torvbriketts anlegg ved Aspedammen, som i år ble atskillig mindre enn regnet med p. gr. a. dårlige værforhold på ettersommeren. Det er en tilbakegang på i alt 4.900 m³ brenntorv i år, sammenliknet med fjorårets produksjon. I alt 4 anlegg har vært i drift i år. Det har hittil vært endel vanskeligheter med å få avtakere til endel av torven.

I Akershus fylke hvor det heller ikke produseres brenntorv i normale år, utgjør årets produksjon 1.570 m³ maskintorv. Sammen-

liknet med 1947 er det en tilbakegang på 1.980 m³. Bare 2 anlegg har vært i drift. Her er såvidt vites all torv sikret avsetning.

I Hedmark fylke er det produsert 27.200 m³ maskintorv, hvilket betegner en fremgang på 2.380 m³ i forhold til fjorårets produksjon. Det har vært drift ved i alt 18 anlegg, de fleste er almeningsanlegg eller kommunale bedrifter. Stort sett er torven sikret avsetning da det meste av almenningstorven går til de bruksberettigede, og de kommunale fabrikker leverer til egne forbrukere. Et par av de private brenntorvprodusenter har imidlertid avsetningsvanskeligheter. I dette fylke står det for øvrig igjen endel maskintorv fra forrige år som enda ikke har funnet kjøpere. I Hedmark er det som tabellen viser, endel brenntorvproduksjon også under normale forhold, vesentlig i bygdealmeningene.

I Oppland fylke utgjør produksjonen i år bare 3.580 m³ maskintorv. Dette betegner en tilbakegang på 16.520 m³ sammenliknet med 1947. Her var det særlig vanskelige avsetningsforhold i fjor, enda står det torv igjen på enkelte myrer. Dette, ved siden av mangel på arbeidskraft, er den vesentligste årsak til at man i år ikke gikk igang med brenntorvproduksjon, og flere anlegg er avviklet for alltid. Det er bare 2 produsenter som har hatt drift i år. Årets brenntorvproduksjon er så vidt vites sikret avsetning.

I normale år produseres det endel brenntorv til dekking av eget brenselbehov ved endel høyfjellshoteller og ysterier i dette fylke.

I Buskerud fylke utgjør årets brenntorvproduksjon 3.500 m³ maskintorv, hvilket betegner en tilbakegang på 2.500 m³ sammenliknet med i fjor. Her er det mangel på arbeidskraft som i første rekke har vanskeliggjort produksjonen. Bare et anlegg har vært i drift i år. Her er fremdeles endel torv som ikke er sikret kjøpere.

I vanlige år er brenntorvproduksjonen i dette fylke meget liten. Det er et av fylkets meierier som har produsert sitt eget brensel i form av maskintorv og dessuten har det vært stukket litt torv i enkelte setergrender.

I Vestfold fylke utgjør brenntorvproduksjonen i år 4.200 m³ maskintorv, d. e. samme mengde som i fjor. Her har 2 anlegg vært i drift siste sommer. Det meste av torven er sikret avsetning, vesentlig til militære og kommunale avtakere.

I dette fylke produseres ikke brenntorv under normale forhold.

I Telemark fylke har det ikke vært noen brenntorvproduksjon i år og det produseres heller ikke brenntorv her under normale forhold.

I Aust-Agder er det produsert 70 m³ stikkertorv ved et enkelt anlegg i 1948, det er 190 m³ mindre enn i fjor. Det er ingen brenntorvproduksjon i Aust-Agder i normale år.

I Vest-Agder utgjør brenntorvproduksjonen ca. 1.000 m³

146

NYE MEDLEMMER I 1948

1.280.820 m ³ stikkertorv : 2,5	512.328 favner
68.780 » maskintorv: 2,1	32.752 »
<hr/>	
I alt 545.080 favner	

Årets hogstkvantum av handelsved utgjør ifølge den statistikk som Landbruksdepartementet har offentliggjort ca. 500.000 favner. Hertil kommer hjemmeforbruket som er anslått til 1,4 mill. favner. Som vi ser, spiller brenntorvproduksjonen en betydelig rolle for vår brenselsforsyning, den tilsvarende rundt regnet en tredjepart av den samlede vedproduksjon i siste produksjonssesong.

En annen sammenlikning som her interesserer er forholdet til importert brensel. Vi regner da 3 m³ maskintorv eller 4 m³ stikkertorv til 1 tonn torv. Videre kan vi regne med at 1,8 tonn torv har samme brennverdi som 1 tonn kull. Årets brenntorvproduksjon tilsvarende da i kulltonn:

Stikkertorv	— ca. 320.200 tonn,	tilsvarende	177.890 kulltonn
Maskintorv	— » 22.930 » , »		12.740 »
<hr/>			
Tilsammen	343.130 tonn,	tilsvarende	190.630 kulltonn

Prisene for importert brensel i norsk havn for direkte import til kullimportørene er for tiden kr. 100.— pr. tonn husholdningskull og kr. 132.— pr. tonn sinders. M. a. o. tilsvarende pengeverdien av årets brenntorvproduksjon fra ca. 19 til 25 mill. kroner etter ovennevnte priser. Brukes utsalgsprisen som sammenlikningsgrunnlag, blir det jo betydelig mer.

Verdien av brenntorven på produsentenes hender etter gjeldende maksimalpris for torv er også betydelig, nemlig ca. 25 mill. kroner.

Oslo, 30. november 1948.

NYE MEDLEMMER I 1948.

Livsvarige:

Bangdalsbruget, Bangsund (tidligere årsbetalende).
 Bruun, Carsten, skipsreder, Aker gård, Sem.
 Enger, L. A., & Co., Rådhusgt. 5, Oslo (tidligere årsbetalende).
 Grendahl, T., utskiftingsdirektør, Landbruksdepartementet, Oslo.
 Hadsel kommune, Stokmarknes (tidligere årsbetalende).
 Hornburg, Per, konsulent, Kjellmoen p.å. (tidligere årsbetalende).
 Isachsen, Kjell, landbrukskandidat, Øverland, Bekkestua (tidligere årsbetalende).

anslått til 100—110 % av et normalårs. I gjennomsnitt kan den følgende settes til 105 %, det blir i alt 57.750 m³ eller 2.750 m³ over normal produksjon. Sammenliknet med 1947 da brenntorvproduksjonen var anslått til 100 %, blir det en tilsvarende fremgang. Hele produksjonen består av stikktorv. I dette fylke er det ikke, og har heller ikke under siste brenselskrise vært et eneste maskintorvanlegg i drift.

I Nordland fylke, som er det største brenntorvproduserende fylke i landet, er det i 1948 produsert ca. 330.600 m³ stikktorv. Dette er 87 % av et normalårs produksjon som utgjør ca. 380.000 m³. Tilbakegangen er følgelig ca. 49.400 m³ sammenliknet med normale år og likeså i forhold til fjorårets produksjon, som var anslått til normal størrelse. Årsaken til nedgangen i dette fylke er antatt å være den lettere adgang til å få kjøpe kull i år, og dessuten at kjøpeevnen i kystbygdene «ennå må sies å være god», for å bruke samme uttrykk som det er benyttet i en av rapportene fra Nordland.

I dette fylke har det tidligere under brenselskrisen vært et maskintorvanlegg i drift, men i år kom ikke dette anlegg igang.

I Troms fylke anslår torvkonsulenten årets brenntorvproduksjon til 90 % av et normalårs. Dette blir 150.300 m³ eller 16.700 m³ mindre enn i vanlige år, men praktisk talt tilsvarende produksjon som i 1947. Også her nevnes pengerikdommen langs kysten som den viktigste årsak til nedgangen. Folk kjøper nå mer kull enn vanlig.

All produsert torv i dette fylke er stikktorv. Et maskintorvanlegg som Troms kommune drev noen år har ikke vært i drift hverken i år eller i fjor.

I Finnmark fylke utgjør årets brenntorvproduksjon ca. 70.000 m³. Sammenliknet med størrelsen av fylkets brenntorvproduksjon før krigen, er det en tilbakegang på 27.700 m³. Også i forhold til fjorårets produksjonsresultat, er det en tilbakegang, nemlig ca. 7.000 m³. Grunnen til at det ikke produseres mer brensel for tiden oppgis å være at det er god tilgang på Svalbardkull, og at befolkningen er opptatt med byggevirksomhet og følgelig ikke kan avse tid til brenntorvdrift.

Det er ingen maskintorvanlegg i dette fylke.

Vi skal tilslutt gi en vurdering av brenntorvproduksjonens betydning på grunnlag av den brenselsverdi som torven representerer:

De vanligst benyttede forholdstall når det gjelder sammenlikning med ved er at det trenges fra 2,2 — 2,6 m³ stikktorv og fra 2,0—2,3 m³ maskintorv for å ekvivalere 1 favn skogsved. Benytter en 2,5 m³ som omregningsfaktor for stikktorv og 2,1 m³ for maskintorv, har en i hvert fall ikke favorisert torven. Brenntorvproduksjonen i 1948 tilsvarer følgelig:

1.280.820 m ³ stikktorv : 2,5	512.328 favner
68.780 » maskintorv: 2,1	32.752 »

I alt 545.080 favner

Årets hogstkvantum av handelsved utgjør ifølge den statistikk som Landbruksdepartementet har offentliggjort ca. 500.000 favner. Hertil kommer hjemmeforbruket som er anslått til 1,4 mill. favner. Som vi ser, spiller brenntorvproduksjonen en betydelig rolle for vår brenselforsyning, den tilsvarer rundt regnet en tredjepart av den samlede vedproduksjon i siste produksjonssesong.

En annen sammenlikning som her interesserer er forholdet til importert brensel. Vi regner da 3 m³ maskintorv eller 4 m³ stikktorv til 1 tonn torv. Videre kan vi regne med at 1,8 tonn torv har samme brennverdi som 1 tonn kull. Årets brenntorvproduksjon tilsvarer da i kulltonn:

Stikktorv	—	ca. 320.200 tonn, tilsvarer	177.890 kulltonn
Maskintorv	—	» 22.930 » , »	12.740 »
Tilsammen		<u>343.130 tonn, tilsvarer</u>	<u>190.630 kulltonn</u>

Prisene for importert brensel i norsk havn for direkte import til kullimportørene er for tiden kr. 100.— pr. tonn husholdningskull og kr. 132,— pr. tonn sinders. M. a. o. tilsvarer pengeverdien av årets brenntorvproduksjon fra ca. 19 til 25 mill. kroner etter ovennevnte priser. Brukes utsalgsprisen som sammenlikningsgrunnlag, blir det jo betydelig mer.

Verdien av brenntorven på produsentenes hender etter gjeldende maksimalpris for torv er også betydelig, nemlig ca. 25 mill. kroner.

Oslo, 30. november 1948.

NYE MEDLEMMER I 1948.

Livsvarige :

Bangdalsbruget, Bangsund (tidligere årsbetalende).
 Bruun, Carsten, skipsreder, Aker gård, Sem.
 Enger, L. A., & Co., Rådhusgt. 5, Oslo (tidligere årsbetalende).
 Grendahl, T., utskiftingsdirektør, Landbruksdepartementet, Oslo.
 Hadsel kommune, Stokmarknes (tidligere årsbetalende).
 Hornburg, Per, konsulent, Kjellmoen p.å. (tidligere årsbetalende).
 Isachsen, Kjell, landbrukskandidat, Øverland, Bekkestua (tidligere årsbetalende).